

Силабус освітнього компонента Програма навчальної дисципліни

Основи організації наукових досліджень

Шифр та назва спеціальності
054 Соціологія

Інститут
Навчально-науковий інститут соціально-гуманітарних технологій

Освітня програма
Соціологія забезпечення економічної діяльності

Кафедра
Соціології і публічного управління (305)

Рівень освіти
Магістр

Тип дисципліни
Спеціальна (фахова), Обов'язкова

Семестр
1

Мова викладання
Українська, англійська

Викладачі, розробники

Мороз Володимир Михайлович

moroz.volodymyr.d.sc@gmail.com

Доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри соціології і публічного управління

Досвід професійної діяльності – 33 роки.

Автор 246 наукових та науково-методичних публікацій, 7 з яких оприлюднені у виданнях включених до наукометричних баз Scopus та WoS. Пройшов стажування в Регіональному інституті адміністрації (м. Лілль, Франція), Університеті Тампере (м. Тампере, Фінляндія) та Балтійській міжнародній академії (м. Рига, Латвія). Автор та організатор декількох масштабних за колом охоплення респондентів соціологічних досліджень (співорганізаторами досліджень виступили представники наукової спільноти Латвії, Фінляндії та Китаю) з проблематики трудового потенціалу та якості вищої освіти. Член спеціалізованої вченої ради із захисту дисертацій рівня доктора наук. Член експертної групи МОН України з професійної педагогіки, психології та змісту професійної (професійно-технічної) освіти. Член редакційних колегій трьох наукових видань, два з яких мають статус фахових..

[Детальніше про викладача на сайті кафедри](#)

<https://web.kpi.kharkov.ua/sp/professors-ko-vikladats-kij-sklad/>

Загальна інформація

Анотація

Навчальна дисципліна «Основи організації наукових досліджень» забезпечує формування цілісних (системних) знань з методології, теорії методу і процесу, методичного забезпечення науково-дослідної діяльності, формування, розробки та обґрунтування шляхів та методів ефективного вирішення проблем, набуття аспірантами теоретичних знань та практичних навичок щодо здійснення науково-дослідної роботи.

Мета та цілі дисципліни

Мета курсу – сформувати у здобувачів освіти цілісну і логічно-послідовну систему знань щодо організації та проведення наукових досліджень; підготувати здобувачів освіти до самостійної роботи над текстом курсових та магістерських робіт, а також над рукописами наукових публікацій.

Формат занять

Лекції, лабораторні роботи, самостійна робота, консультації. Підсумковий контроль – іспит.

Компетентності

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність працювати автономно.

ЗК05. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

СК01. Здатність аналізувати соціальні явища і процеси.

СК02. Здатність виявляти, діагностувати та інтерпретувати соціальні проблеми українського суспільства та світової спільноти

СК03. Здатність проектувати і виконувати соціологічні дослідження, розробляти й обґрунтовувати їхню методологію.

СК04. Здатність збирати та аналізувати емпіричні дані з використанням сучасних методів соціологічних досліджень.

Результати навчання

ПР-01. Аналізувати соціальні явища і процеси, використовуючи емпіричні дані та сучасні концепції і теорії соціології.

ПР-02. Здійснювати діагностику та інтерпретацію соціальних проблем українського суспільства та світової спільноти, причини їхнього виникнення та наслідки.

ПР-05. Здійснювати пошук, аналізувати та оцінювати необхідну інформацію в науковій літературі, банках даних та інших джерелах.

ПР-09. Планувати і виконувати наукові дослідження у сфері соціології, аналізувати результати, обґрунтовувати висновки.

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 150 год. (5 кредитів ECTS): лекції – 32 год., практична робота – 32 год., самостійна робота – 86 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

«Методологія та методосоціологічних досліджень», «Філософія».

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Під час проведення лекційних занять з навчальної дисципліни передбачено застосування таких методів навчання: пояснювально-ілюстративний метод (демонстрація на екрані слайдів презентацій, візуалізації навчального матеріалу); метод проблемного викладення; частково-пошуковий, або евристичний метод (лекції за окремими темами викладаються в проблемній формі) Під час проведення семінарських занять застосовується: репродуктивний метод (засвоєння базових понять курсу); частково-пошуковий, або евристичний метод (під час підготовки індивідуальних проєктів); дослідницький метод (студенти самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть дослідження, вимірята виконують інші пошукові дії для створення презентації на задану тему). Семінарські заняття можуть бути побудовані у формі дискусії.

Програма навчальної дисципліни

Теми лекційних занять

Тема 1. Вступ до дисципліни «Методологія організації наукових досліджень та методика написання наукових текстів».

Місце та роль науки у забезпеченні суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку людства. Наукові винаходи які змінили світ. Підходи до тлумачення категоріального змісту дефініції «наука».

Тема 2. Базові категорії методології організації наукових досліджень: загальна характеристика змісту та особливості його прояву.

Підходи до визначення категоріального змісту «методологія». Предмет вивчення методології. Система, рівні та класифікаційні групи методології. Функції методології в науці. Підходи до тлумачення категорії «наукове дослідження».

Тема 3. Класифікація (типологізація) наукових досліджень.

Класифікація наук. Класифікація наукових досліджень та характеристика змісту основних класифікаційних груп.

Тема 4. Діалектика єдності наукових підходів, принципів та методів у межах наукового дослідження.

Підходи наукового пізнання. Принципи наукового пізнання.

Тема 5. Методи наукових досліджень.

Методи наукових досліджень: категоріальний зміст тлумачення дефініції. Загальна класифікація методів наукових досліджень. Загальна характеристика основних методів наукових досліджень.

Тема 6. Інформаційне забезпечення наукових досліджень.

Документальні джерела інформації. Види наукових документів. Довідкові документи та стандарти. Організація експертизи наукових текстів. Інформаційні та бібліографічні джерела інформації. Техніка роботи зі спеціальною літературою. Електронний пошук наукової інформації.

Тема 7. Академічна доброчесність та етика наукового пошуку.

Проблема етично-правового регулювання дослідницької діяльності. Академічна доброчесність: поняття та правові засади; зміст академічної доброчесності та її соціальне призначення; предмет академічної доброчесності; критерії визначення предмету академічної доброчесності; структура академічної доброчесності; основні чинники структурних елементів академічної доброчесності.

Тема 8. Наукова публікація: поняття, функції та основні види.

Визначення наукової публікації як результату інтелектуальної та творчої діяльності дослідника. Функції наукової публікації. Різновиди наукових публікацій та їх загальна характеристика.

Тема 9. Алгоритм підготовки наукової публікації та її структура.

Алгоритм підготовки наукової публікації. Структура наукової статті.

Тема 10. Основні вимоги до оформлення та подання наукових публікацій.

Типовий зміст вимог до оформлення та подання наукових публікацій (на прикладі міжнародного електронного наукового фахового видання «Інформаційні технології і засоби навчання»). Перелік фахових видань з психологічних та педагогічних наук.

Тема 11. Список літератури: вимоги до оформлення та особливості подання в форматі References.

Порядок оформлення бібліографічного опису у списку джерел. Правила оформлення списку літератури (References) транслітерованого у романському алфавіті (латиниця).

Тема 12. Популяризація наукової публікації в мережі Інтернет.

Напрями популяризації наукових публікацій вченого. Можливості електронного репозитарію Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» у популяризації наукових публікацій вченого (дослідника).

Теми практичних занять

Тема 1. Вступ до дисципліни «Методологія організації наукових досліджень та методика написання наукових текстів».

Місце та роль науки у забезпеченні суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку людства. Наукові винаходи які змінили світ. Підходи до тлумачення категоріального змісту дефініції «наука».

Тема 2. Базові категорії методології організації наукових досліджень: загальна характеристика змісту та особливості його прояву.

Підходи до визначення категоріального змісту «методологія». Предмет вивчення методології. Система, рівні та класифікаційні групи методології. Функції методології в науці. Підходи до тлумачення категорії «наукове дослідження».

Тема 3. Класифікація (типологізація) наукових досліджень.

Класифікація наук. Класифікація наукових досліджень та характеристика змісту основних класифікаційних груп.

Тема 4. Діалектика єдності наукових підходів, принципів та методів у межах наукового дослідження.

Підходи наукового пізнання. Принципи наукового пізнання.

Тема 5. Методи наукових досліджень.

Методи наукових досліджень: категоріальний зміст тлумачення дефініції. Загальна класифікація методів наукових досліджень. Загальна характеристика основних методів наукових досліджень.

Тема 6. Інформаційне забезпечення наукових досліджень.

Документальні джерела інформації. Види наукових документів. Довідкові документи та стандарти. Організація експертизи наукових текстів. Інформаційні та бібліографічні джерела інформації. Техніка роботи зі спеціальною літературою. Електронний пошук наукової інформації.

Тема 7. Академічна доброчесність та етика наукового пошуку.

Проблема етично-правового регулювання дослідницької діяльності. Академічна доброчесність: поняття та правові засади; зміст академічної доброчесності та її соціальне призначення; предмет академічної доброчесності; критерії визначення предмету академічної доброчесності; структура академічної доброчесності; основні чинники структурних елементів академічної доброчесності.

Тема 8. Наукова публікація: поняття, функції та основні види.

Визначення наукової публікації як результату інтелектуальної та творчої діяльності дослідника. Функції наукової публікації. Різновиди наукових публікацій та їх загальна характеристика.

Тема 9. Алгоритм підготовки наукової публікації та її структура.

Алгоритм підготовки наукової публікації. Структура наукової статті.

Тема 10. Основні вимоги до оформлення та подання наукових публікацій.

Типовий зміст вимог до оформлення та подання наукових публікацій (на прикладі міжнародного електронного наукового фахового видання «Інформаційні технології і засоби навчання»). Перелік фахових видань.

Тема 11. Список літератури: вимоги до оформлення та особливості подання в форматі References.

Порядок оформлення бібліографічного опису у списку джерел. Правила оформлення списку літератури (References) траслітерованого у романському алфавіті (латиниця).

Тема 12. Популяризація наукової публікації в мережі Інтернет.

Напрями популяризації наукових публікацій вченого. Можливості електронного репозитарію Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» у популяризації наукових публікацій вченого (дослідника).

Теми лабораторних робіт

Лабораторні роботи в рамках дисципліни не передбачені.

Самостійна робота

У межах тематичного спрямування змістунавчальної дисципліни кожному слухачу пропонується виконати індивідуальні завдання. Тематика індивідуальних завдань узгоджується з викладачем з прийняттям до уваги навчальних (наукових) інтересів кожного конкретного слухача. Крім того, кожен студент, повинен підготувати тезидоповіді для участі у роботі науково-комунікативного заходу або рукописнаукової статті або виконати нижче сформульоване завдання. Тематична спрямованість рукопису наукової праці повинна відповідати змістуоднієї з навчальних дисциплін передбачених освітньо-професійної програми.

Література та навчальні матеріали

Основна література

1. Бірта Г. О., Бургу Ю.Г. Методологія і організація наукових досліджень: навч. посіб. К. : «Центр учбової літератури», 2014. 142 с.
2. Важинський С.Е., ЩербакТ.І. Методика та організація наукових досліджень : навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2016. 260 с. URL: <https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/03/vajinskii-posibnyk.pdf>

3. Мороз В.М., Мороз С.А., Терещенко Д.А. Методика написання наукових текстів та вимоги до їх підготовки до друку. Х.: НТУ «ХПІ», 2022. 90 с. URL: http://web.kpi.kharkov.ua/sp/wp-content/uploads/sites/95/2022/09/Navchalnij_kontent_OND.docx
4. Медвідь В., Данько Ю., Коблянська І. Методологія та організація наукових досліджень (у структурно-логічних схемах і таблицях). Київ: Університетська книга, 2020. 219 с. URL: http://library.megu.edu.ua:8180/jspui/bitstream/123456789/2508/1/20201113_100711.pdf
5. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. / (І.С. Добронравова, О.В. Руденко, Л.І. Сидоренко та ін.); за ред. І. С. Добронравової (ч. 1), О. В. Руденко (ч. 2). – К. : ВПЦ «Київський університет», 2018. – 607 с. URL: <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/Methodol.pdf>
6. Методологія та організація наукових досліджень (галузі знань: 05 – соціальні та поведінкові науки, 07 – управління та адміністрування) [Текст] : навч. посіб. / Л. Г. Ліпич, С. М. Бортнік, І. Г. Волинець та ін. ; за заг. ред. Л. Г. Ліпич. – Луцьк : Вежа-Друк, 2018. – 220 с. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/16477/1/MOND_2018_posibnyk.pdf
7. Bailey S. Academic Writing: a Handbook for International Students. London: Routledge, 2014. 304 p. URL: https://edisciplinas.usp.br/pluginfile.php/5761016/mod_resource/content/1/Academic%20Writing%20Bailey%203rd%20Edition.pdf
8. Betz F. Managing science: Methodology and organization of research. New York: Springer, 2010. 420 p. URL: https://fmipa.umri.ac.id/wp-content/uploads/2016/03/Frederick_Betz_Managing_Science_Methodology_and_BookFi.org_2.pdf
9. Robinson P. Academic Writing: Process and Product. Hong Kong: British Council, 2010. 176 p. URL: https://www.teachingenglish.org.uk/sites/teacheng/files/ELT-14-screen_0.pdf

Додаткова література

1. Академічна доброчесність: виклики сучасності : збірник наукових есе учасників дистанційного етапу наукового стажування для освітян (Республіка Польща, Варшава, 02.12 – 13.12.2019). Польсько-українська фундація «Інститут Міжнародної Академічної та Наукової Співпраці», Духовна Академія Університету Кардинала Стефана Вишинського, Фундація ADD. Варшава, 2019. 148 с. URL: <https://www.iiasc.org/academichna-dobrochestnist/>
2. Бхаттачарджи А., Ситник Н. Методологія та організація наукових досліджень: дослідження в соціально-економічних науках. Навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: НТУУ «КПІ ім. Ігоря Сікорського». 2022. 173 с. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/49231/1/Methodolohiia_orhanizatsiia_naukovykh_doslidzen_2022.pdf
3. Гуторов О.І. Методологія та організація наукових досліджень: навч. Посібник. Харків: ХНАУ, 2017. 272 с.
4. Євтушенко М., Хижняк М. Методологія та організація наукових досліджень: навч. Посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 350 с.
5. Каламбет С.В., Іванов С.І., Півняк Ю.В. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. Дніпропетровськ: Вид-во Маковецький, 2015. 191 с.
6. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень: навчальний посібник. К.: Кондор, 2006. 206 с.
7. Методологія та організація наукових досліджень: конспект лекцій для магістрів усіх спеціальностей / укладач О.М. Коробочка. Дніпродзержинськ: ДДТУ, 2015. URL: <http://www.dstu.dp.ua/Portal/Data/1/4/1-4-kl42.pdf>
8. Мокін Б.І., Мокін О.Б. Методологія та організація наукових досліджень : навчальний посібник. Вінниця : ВНТУ, 2014. 180 с.
9. Строкань О.В., Мірошніченко М.Ю. Методологія та організація наукових досліджень з основами інтелектуальної власності: конспект лекцій. Мелітополь: Видавничо-поліграфічний центр «Люкс», 2021. 152 с.
10. Хрущ Н., Григоруку П. Методологія і організація наукових досліджень. Київ: Кондор, 2017. 206 с.
12. Цехмістрова Г.С. Основи наукових досліджень: навч. посібник. К.: Видавничий Дім «Слово», 2004. – 240 с.
13. Чмиленко Ф.О., Жук Л.П. Посібник до вивчення дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень». Дніпропетровськ: РВВ ДНУ, 2014. 48 с.
14. Швець Ф.Д. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посібник. Рівне: НУВГП, 2016. 151 с.

Система оцінювання

Критерії оцінювання успішності студента та розподіл балів

Критерії оцінювання успішності студента та розподіл балів
100% підсумкової оцінки складається з результатів оцінювання у вигляді екзамену (40%) та поточного оцінювання (60%).
Екзамен: усне завдання (2 запитання з теорії) та усна доповідь
Поточне оцінювання:
поточне тестування: 35% семестрової оцінки;
самостійна робота у вигляді написання реферату (виконання індивідуальної роботи) 25% семестрової оцінки

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Студент повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту. Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силабус погоджено

Дата погодження, підпис

Завідувач кафедри
Володимир МОРОЗ

28.06.24

Дата погодження, підпис

Гарант ОП
Надія ШАНІДЗЕ

27.06.24